

Factori determinanți ai recente polarizări a ocupării forței de muncă și modernizării în Europa: Observatorul european al locurilor de muncă 2014

Rezumat

Introducere

Înainte de începutul mării recesiuni în 2008, în „epoca de aur” a creării de locuri de muncă pe piețele europene ale muncii s-au adăugat aproape 30 de milioane de noi locuri de muncă. Aceleași piețe au eliminat apoi șase milioane de locuri de muncă, iar șomajul a atins un vârf de 11% în 2013, cea mai ridicată rată în mai mult de un deceniu.

Acest al treilea raport anual al Observatorului european al locurilor de muncă analizează în detaliu recente modificări ale ocupării forței de muncă la nivelul statelor membre și al Uniunii Europene în cei doi ani care au trecut începând din al doilea trimestru al anului 2011 până în al doilea trimestru al anului 2013. Raportul aplică o abordare care pornește de la locurile de muncă, clasificându-le în funcție de salariu și grupându-le apoi în cinci categorii de dimensiune egală (niveluri) începând de la cel mai mic nivel de remunerare până la cel mai ridicat. S-a realizat o însumare a modificării ocupării nete a forței de muncă între începutul și finalul perioadei (în termeni de persoane angajate) pentru fiecare nivel în fiecare țară, pentru a se stabili dacă a existat o creștere netă sau o pierdere netă. Această abordare analitică permite descrierea cantitativă a modificărilor legate de ocuparea forței de muncă (câte locuri de muncă au fost create sau eliminate), precum și o descriere calitativă (ce sectoare și profesii au fost afectate în cea mai mare măsură).

Raportul examinează, de asemenea, unii dintre cei mai probabili factori determinanți ai recentelor transformări ale structurii ocupării forței de muncă: progresul tehnologic, măsurat în funcție de conținutul cognitiv și cel de rutină al sarcinilor de muncă, globalizarea și schimburile comerciale, măsurate în funcție de capacitatea de externalizare a sarcinilor de muncă sau de schimburile comerciale internaționale directe și instituțiile de pe piața forței de muncă.

Contextul politicilor

Strategia Europa 2020 a UE privind creșterea inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii include un angajament în direcția promovării nivelurilor ridicate ale ocupării forței de muncă și productivității. Aceasta implică un nou accent pe obiectivele Agendei de la Lisabona, adoptată anterior – „locuri de muncă mai multe și mai bune”. Sunt necesare mai multe locuri de muncă pentru abordarea problemei creșterii numărului de șomeri. Europa are însă nevoie și de locuri mai bune și mai productive pentru a reuși să ridice din nou nivelul de trai al cetățenilor săi într-o economie globală integrată și din ce în ce mai extinsă.

Pachetul privind ocuparea forței de muncă al Comisiei Europene din 2012 identifică anumite sectoare în care creșterea ocupării forței de muncă este considerată cel mai probabil – serviciile medicale, tehnologia informației și comunicațiilor (TIC), serviciile personale și casnice, precum și categoria promițătoare, deși dificil de definit, a „locurilor de muncă ecologice”. Abordarea pe baza locurilor de muncă adoptată în acest raport furnizează date actualizate privind rata de ocupare a forței de muncă și calitatea locurilor de muncă atât în sectoarele și profesiile caracterizate de scădere, cât și în cele caracterizate de creștere.

Abordarea pe baza locurilor de muncă a fost utilizată, în special, pentru evaluarea măsurii în care structurile ocupării forței de muncă în economiile dezvoltate devin polarizate, conducând la o scădere a numărului de locuri de muncă având un nivel mediu de remunerare, sau se modernizează (creșterea locurilor de muncă bine plătite și cu nivel ridicat de calificare) pe măsură ce oferta de lucrători cu nivel ridicat de calificare crește. În măsura în care ocuparea forței de muncă pe anumite piețe ale forței de muncă pare să se polarizeze, această cercetare face referire și la preocupări mai ample privind creșterea inegalității.

Principalele constatări

Transformări recente ale structurii ocupării forței de muncă

- Nivelurile de ocupare a forței de muncă în UE28 au scăzut cu aproximativ 1,3 milioane în perioada 2011–2013. Majoritatea pierderilor nete în materie de ocupare a forței de muncă au continuat să apară în legătură cu locurile de muncă remunerate la un nivel mediu și cele remunerate la un nivel scăzut spre mediu din domeniul construcțiilor și producției.
- Creșterea ocupării forței de muncă a rămas constantă în legătură cu locurile de muncă bine plătite și cu nivel ridicat de calificare. A existat o creștere netă a ocupării forței de muncă doar în legătură cu locurile de muncă din nivelul superior al distribuției în funcție de salariu.
- Sectorul serviciilor reprezintă în prezent peste 70% din ocuparea forței de muncă. Serviciile bazate pe un nivel ridicat de cunoștințe au reprezentat principala sursă de creștere a ocupării forței de muncă. Cele două locuri de muncă în legătură cu care s-a înregistrat cea mai mare creștere a ocupării forței de muncă au fost locuri de muncă bine remunerate (nivelul superior) din această categorie: cadrele medicale din sectorul asistenței medicale și specialiștii TIC din domeniul programării sistemelor informatice, consultanței și activităților asociate.
- Transformările recente ale ocupării forței de muncă au determinat o mai mică polarizare comparativ cu cele din perioada de vârf a crizei 2008–2010. Tiparul general al transformărilor în perioada 2011-2013 a fost unul al modernizării cu o anumită polarizare, comparativ cu cel al polarizării cu o anumită modernizare din perioada 2008-2010.
- Femeile reprezintă o proporție mai ridicată din recenta creștere a ocupării forței de muncă în nivelul superior. Bărbații, în schimb, reprezintă o proporție mai mare din scăderea ocupării forței de muncă în legătură cu locurile de muncă având un nivel mediu de remunerare și din creșterea înregistrată în legătură cu locurile de muncă remunerate la nivel scăzut. Transformările ocupării forței de muncă în ceea ce privește bărbații au avut în mod clar un efect de polarizare, în timp ce în cazul femeilor au avut un mai mare efect de modernizare.
- Recentă creștere puternică a ocupării forței de muncă pe bază de fracțiune de normă a reprezentat principalul factor care a contribuit la tendința pe termen mai lung a destandardizării

relațiilor de muncă. Deși ocuparea forței de muncă pe bază de fracțiune de normă a fost dominată în mod tradițional de femei, creșterea recentă s-a împărțit în mod egal între femei și bărbați. Creșterea recentă a ocupării forței de muncă pe bază de fracțiune de normă în rândul femeilor a avut loc mai degrabă în legătură cu locurile de muncă bine remunerate, în timp ce în rândul bărbaților a avut loc mai degrabă în legătură cu locurile de muncă remunerate la un nivel scăzut.

Factorii determinanți ai modificării structurale

- În timpul lungii perioade de creștere economică din 1995 până în 2007, cel mai frecvent tipar al modificării structurale a ocupării forței de muncă în Europa a fost cel al modernizării, care a fost puternic asociat conținutului cognitiv al locurilor de muncă. Cu alte cuvinte, creșterea ocupării forței de muncă a avut loc cel mai constant în ultimii ani în Europa în legătură cu locurile de muncă bazate cel mai mult pe sarcini de prelucrare a informațiilor.
- Contrar cercetărilor anterioare în acest domeniu, nu s-a putut face o asociere clară între conținutul de rutină al locurilor de muncă și polarizarea structurii locurilor de muncă. Deși este adevărat că acest conținut de rutină a fost asociat negativ cu creșterea ocupării forței de muncă (locurile de muncă implicând un nivel ridicat de rutină au tins să crească mai puțin decât cele cu un nivel scăzut de rutină), acest efect a contribuit mai degrabă la modernizare decât la polarizare.
- În unele cazuri, posibilitatea externalizării locurilor de muncă a părut să prezinte o mai puternică asociere cu polarizarea. Locurile de muncă implicând un nivel mai scăzut de interacțiune socială se găsesc de multe ori la nivelul de mijloc al structurilor profesionale; aceste locuri de muncă au crescut relativ mai puțin decât altele în perioada studiată pentru prezentul raport.
- Totuși, în măsură semnificativă, cazurile de polarizare a locurilor de muncă nu pot fi explicate nici de principalii factori ai modificărilor în materie de tehnologie, nici de globalizare. Aceasta indică existența unui al treilea factor: politicile legate de piața forței de muncă și instituțiile aferente. Acest factor este mult mai dificil de testat empiric decât ceilalți doi.

Mai multe informații

Raportul *Drivers of recent job polarisation and upgrading in Europe: European Jobs Monitor 2014* (Factori determinanți ai polarizării și modernizării locurilor de muncă în Europa: Observatorul european al locurilor de muncă 2014) este disponibil la adresa: <http://www.eurofound.europa.eu/ef1419.htm>

Pentru mai multe informații, puteți lua legătura cu Enrique Fernández-Macias, director de cercetare, la efe@eurofound.europa.eu